

Alleoy Historielag



Scrap-Book

3

1992 - 1993

Innholdsfortegnelse

(NP – Nordlandsposten, NF – Nordlands Framtid, MA – Meløyavisa)

Meløykalenderen 1992	side	3
MA 30.01.1992 Meløygården, en fremtidig turistattraksjon	"	4
MA 21.05.1992 Restaurering av Meløygården	"	5
MA 12.03.1992 Årsmøte i Meløy Historielag 8. mars 1992 (Bolga Gjestegård)	"	7
MA 21.05.1992 Tur til Kalsholmen fyr	"	9
MA 19.11.1992 Presentasjon av årbok og Kalender, Halså Gjestegård	"	24
NP 17.11.1992 - " - - " -	"	24
Årbok nr. 8/1992	"	25
NF 04.12.1992 Meløyboka vinner jula	"	26
MA 03.12.1992 Meløy – den stillefjerding nr. 8	"	27
NF 28.12.1992 Aktivitet i Meløy Historielag	"	29
MA 10.12.1992 Til salgs-annonse: Årbok for Meløy 1987	"	30
Meløykalenderen 1993	"	31
MA 04.02.1993 Åpent møte om kystkultur på Bolga	"	32
Lørdag 14.08.1993 – Tur til Helgeland (Lurøy gård, Dønna, Belsvåg/Alstahaug, Husby, Selsøyvik)	"	33
MA 14.10.1993 Videre arbeid og restaurering i Meløygården	"	70
MA 30.09.1993 Historielaget i rute med årbok og kalender	"	71
Årbok nr. 9/1993	"	72
MA 02.12.1993 Nå er den her ! (årbok og kalender)	"	73
NF 02.12.1993 Meløybok for niende gang	"	74
NP 14.12.1993 Trivelig og lettlest fra Meløy	"	75
MA 25.11.1993 Presentasjon av årbok og kalender på Ørnes Hotell	"	76

MELOYKALENDEREN 1992

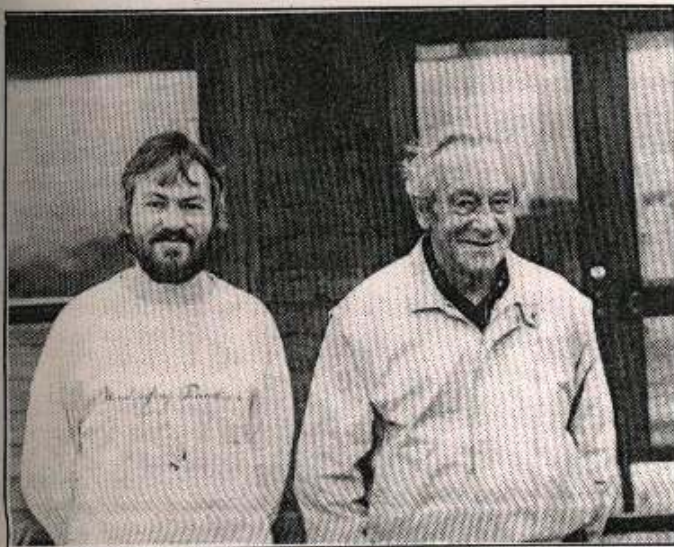


Grano 1914.

Meløygården, en fremtidig turistattraksjon

Meløygårdprosjektet startet allerede i 1988. Det var Meløy historielag som tok initiativet til å få dannet et eget arbeidsutvalg for prosjektet. Dette utvalget har siden arbeidet med saken. Endel arbeid er allerede gjort, men det meste gjenstår. Det håpes nå på fortgang i restaureringsarbeidet, slik at Meløy's eldre bygninger kan komme til heder og verdighet igjen.

Tekst : Bente Haldorsen Steindal Foto : Anne K. Midtsand



Jon Gunnar Stigen og Rolf Sørsgård arbeider aktivt for Meløygården.

Meløygården består av åtte bygninger som danner et rekketun, muligens det eldste fellestunet i Meløy kommune. Området er i kommuneplanen foreslått båndlagt som kulturminne. Endel av bygningene er idag bebodde, mens noen står tomme. Flere av bygningene har dessverre allerede gjennomgått større endringer uten at det er blitt tatt hensyn til stil og karakter. Med dette har historiske verdier gått tapt. Det er iallefall av stor betydning at selve tunet blir bevart. Med dette styrker de miljøet de er en del av.

Utvalget som idag arbeider med denne saken består av : Jon Gunnar Stigen (formann), Rolf Sørsgård, Roar Sørsgård (kommunens representant), og huseierne Ivar Helgesen, Jan Fagervik og Erling Tostrup. Arbeidet med prosjektet

har til nå gått noe tregt, men en håper nå å få i stand et samarbeide med arbeidsmarkedsetaten, slik at restaureringsarbeidet kan fortsette. Det er også ønskelig at det blir kontinuitet i restaureringsarbeidet. Riksantikvaren har allerede gitt et tilskudd på kr. 10.000. Disse midlene ble brukt til nødvendig " førstehjelp ". Videre er det nå søkt til fylkeskonservatoren om et tilskudd på kr. 18.000. Svar på søknaden ventes i disse dager. Det som imidlertid er viktigst for oss nå er å få valgt et styrings og driftselskap og å få dette registrert hos fylkesmannen, sier formann i arbeidsutvalget Jon Gunnar Stigen. Når det gjelder verneområdet er det stort og tilstanden på de forskjellige husene er variabel. Når det gjelder restaureringen står Helgesenhuset, Almestua, Hybelhuset, Banken

og Tostruphuset i særstilling. Helgesenhuset eller Keipen som det også blir kalt, er tenkt brukt som bygdemuseum, og dette huset er også det eneste prosjektet har sikker disposisjonsrett over. Huset har fungert som bolig. I 1. etasjen var det butikk og skolestue. Her fikk også befolkningen servert kikkaffe. Under krigen hadde forsyningsnemda kontor her. Helgesenhuset ble bygget før 1865 og det antas at en ombygging ble gjort på slutten av 1800-tallet. Det fremtidige museet har altså en rik fortid. De andre husene har forskjellige eiere. I arbeidet med restaureringen vil arbeidet to NTH-studenter utførte i ifjor være til stor hjelp. Studentene hadde valgt Meløygården som diplomoppgave. Det nitidige arbeidet er meget verdigfullt for det videre arbeidet med bygningene.

MeløyAvisa



Torsdag 30. Januar 1992

Torsdag 21. Mai 1992

Restaurering av Meløygården



Helgesenhuset på Meløy

Restaureringsarbeidet på Meløygården er nå kommet i gang. Ny taktro og tak på Helgesenhuset er allerede lagt. I tillegg er det gjort en del arbeide utvendig på baksiden av huset. Arbeidet startet rundt påsketider som et arbeidsmarkeds-

tiltak. Det er Rolf Kaino, Jonny Bakke og Per Einar Kristiansen som står for det daglige restaureringsarbeidet. Det arbeidet som nå er nedlagt må betraktes som foreløpig vernearbeid. Stiftelsen for Meløygården er ennå ikke kom-

met i stand, men en regner med at det snart vil skje, opplyser Rolf Sørgård fra Meløy. Det blir da stiftelsen som vil stå for den videre planleggingen av restaureringsarbeidet.



Helgesenhuset - (bygget før 1865) dette huset er tenkt brukt som bygdemuseum på Meløy



Tostruphuset.

Årsmøte i Meløy Historielag

Meløy Historielag avholdt sitt årsmøte søndag 8. mars på Bolga gjestegård. Hele det gamle styret ble gjenvalgt, og Per Swensen fortsetter som leder i laget. De øvrige medlemmer i styret er Anita Waatyik, Rolf Sørgård, Øystein Birkelund og Oddleiv Torsvik. Varamedlemmer er Anfinn Myrvang, Anne Rita Kolberg og Bjarne Neverdal.

Anfinn Myrvang

Også i 1991 var utgivelsen av årbok og kalender de viktigste arbeidsområdene. Hovedtema for årboka var krigshistorie fra Meløy 1940 - 1945, hvor krigshistorikeren Knut Støre skrev hovedartikkelen. Salget gikk svært godt, og både årbok og kalender er utsolgt. Historielag-

get vil derfor satse på et større opplag ved neste utgivelse.

Lagets økonomi er god. Det ble derfor vedtatt at man ville vurdere å støtte andre kulturhistoriske initiativ i kommunen, som f.eks. Meløy kirkes jubileumsbok og bevaring av en spesiell nordlandsbåt.

Også kommende år vil årbok- og kalendeproduksjon være de vik-

tigste arbeidsområdene. Historielaget oppfordrer derfor folk i kommunen om å sende inn artikler og bilder. Uten at folk støtter opp om arbeidet, vil det være umulig å få gitt ut bøker. Vi opplever stadig oftere at folk setter stor pris på årbøkene, og at de blir lest med interesse. Og alt er egentlig av interesse for årboka: hendelser fra dagliglivet slik det var den gang, spesielle opplevelser og episoder, begivenheter og personschildringer. Ingen sak er for liten til å komme med. Er du i tvil, så ta kontakt med noen i styret. Så her er det bare å ta penna fatt. Nye skribenter ønskes spesielt velkommen.

I år ønsker man å la minner og opplevelser fra det maritime liv

være hovedtema. Så vet du om noe som er knyttet til sjø-, båt- og havliv, er det spesielt kjærkomment. Menselvfølgelig vil det også være plass for annet stoff.

Årets utflukt planlegges lagt til Karlsholmen fyr og Bolgværet, i løpet av mai måned. Nærmere kunngjøring om dette vil komme senere.

Medlemstallet i Historielaget har økt betraktelig det siste året, slik at vi nå er oppe i ca. 90 medlemmer. Menselvfølgelig ønsker vi fortsatt nye medlemmer. Man behøver ikke være aktiv for å støtte dette viktige arbeidet, og det koster bare 50 kroner i året å være medlem. Ta kontakt med Per Swensen i Bolga, eller noen i styret.



Årsmøtedeltakere om bord på ferga – på vei til årsmøte på Bolga, søndag 8. mars 1992.

ÅRSMØTE PÅ BOLGA GJESTEGÅRD søndag, den 8. mars 1992



Bjørn Swensen med stø kurs mot kjøkken og kaffetrakter!

MeløyAvis:
SVARTISEN



Nr.19 7.årgang Torsdag 21. Mai 1992

DAGSTUR TIL KARLSHOLMEN FYR

Meløy Historielag arrangerer dagstur til Karlsholmen fyr i forbindelse med at fyret blir ubemannet fra juli d.å.

Fyret har vært bemannet siden 1915.

Tidspunkt : lørdag 30. og søndag 31. mai.

Ilandstigning med historikk og servering.

Påmelding til : Per Swensen

Tlf. 51045 innen 27. mai.

Pris kr. 100.-

PÅ TUR MED MELØY HISTORIELAG

1992 - KALSHOLMEN FYR

Lørdag, den 30. mai 1992.

Dagstur med M/S "RØRSTAD" til Kalsholmen fyr – et av ytterpunktene i Meløy kommune.

Dette i forbindelse med at fyret gikk over til å være ubemannet fra juli måned, etter å ha vært bemannet siden 1915.

Dagens proviant – avkokt sei med rømme og salat – var tilberedt på Bolga Gjestegård, og ble lastet over rekka ved anløp der.

Den siste fyrvokteren på Kalsholmen, Gunnar Lorentsen fra Bolga, var med på ferden utover som kjentmann og forteller. Han har en mannsalder vært fyrmester og fyrmesterassistent på Kalsholmen. Nå er fyret automatisert, og stillingen er overflødig.

Men minner, meninger og kunnskap har han tilbake, og han delte dette i rikt monn med oss andre utover dagen. Her ute i havgapet, på en liten holme, har det vært boplass for menn, kvinner og barn, ja, endog ei geit eller to i tidligere tider!

Og de som kan se tilbake på en vesentlig del av sin barndom her ute, ser dette som sitt paradys på jord!

Gunnar Lorentsen sørget også for å få med "føringsbåt" fra Bolga, da "Rørstad" ikke trygt nok kunne legge til kai i sundet ved Kalsholmen. Bunnforholdene er for uryddige, så det ble å ligge på redan og vente mens passasjerene var i land.

Alle og enhver måtte i leier og småbåt for å entre holmen og fyret – den eldste nær 87 år gammel.

Uheldigvis hadde vi tåke hele dagen, så sikten var ikke den beste. Turen ble likevel en opplevelse, selv om vi kanskje hadde opplevd dimensjonene noe annerledes i klarvær og med godt utsyn til alle kanter. En noe "trolsk" opplevelse var det i hvert fall plutselig å ane fyre dukke opp i tåkehavet.

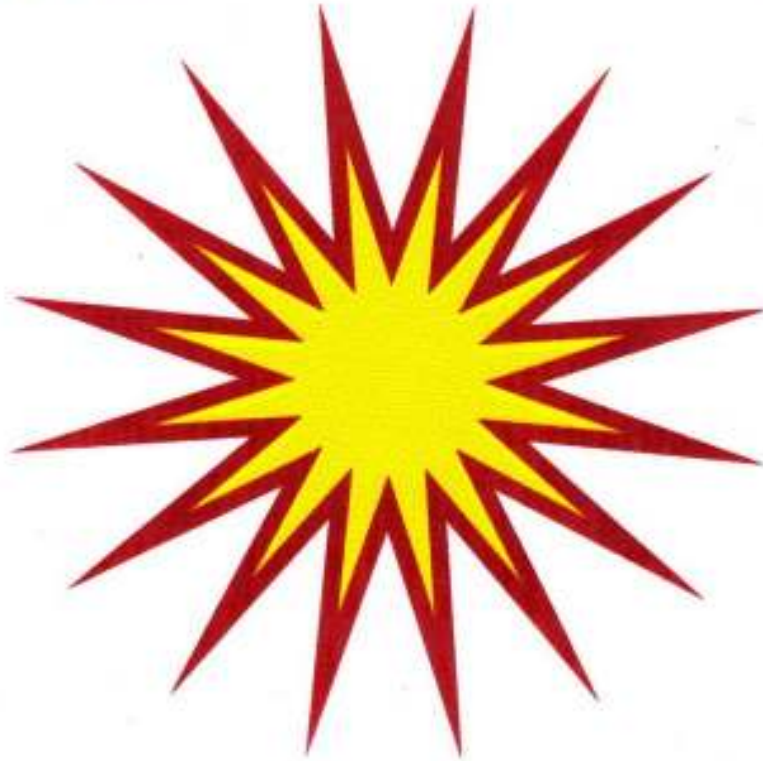
Fyret her ute ble først reist på nabo-øya Tennholmen rundt 1915, men etter den store uværsnatta i nyttårshelga 1917/18, med store ødeleggelse, ble fyret flyttet over på Kalsholmen like ved. Denne ligger noe mere i le for storhavet.

Kalsholmen ligger på posisjonen 66° 55' Nord og 13° 06' Øst.

Etter møtet med en arbeidsplass som ganske sikkert til tider må ha fortonet seg noe barsk og risikofyllt, var tiden inne for å borde "Rørstad" igjen.

Ombord ventet matgrytene på fornøyde turdeltakere!

Kalsholmen fyr



Lørdag, 30. mai 1992



*Meøy Historielag arrangerte
tur til Kalsholmen med
MS "RØRSTAD"*

Ørnes - Grønøy - Meøy - Bolga - Kalsholmen



*- Provianten -
Avkøkt sei med salat og romme
fra Bolga Gjestegård
skal inntas ombord*





Gunnar Lorentsen med føringsbåt
heises om bord på Bolga



Kalsholmen fyr
dukker opp i tåkeheimen





M/S "Rørstad" ankommer fyret.

Lørdag, den 30. mai 1992 gikk turen til Kalsholmen fyr med M/S "Rørstad".

Uheldigvis hadde vi tåke på hele turen så sikten var ikke den beste.

Med på turen fikk vi Gunnar Lorentsen fra Bolga. Han har en mannsalder vært fyrmester og fyrmesterassistent på fyret. Nå er fyret automatisert, og stillingen er overflødig.

Men minner, meninger og kunnskap har han tilbake, og han delte dette i rikt monn med oss andre.

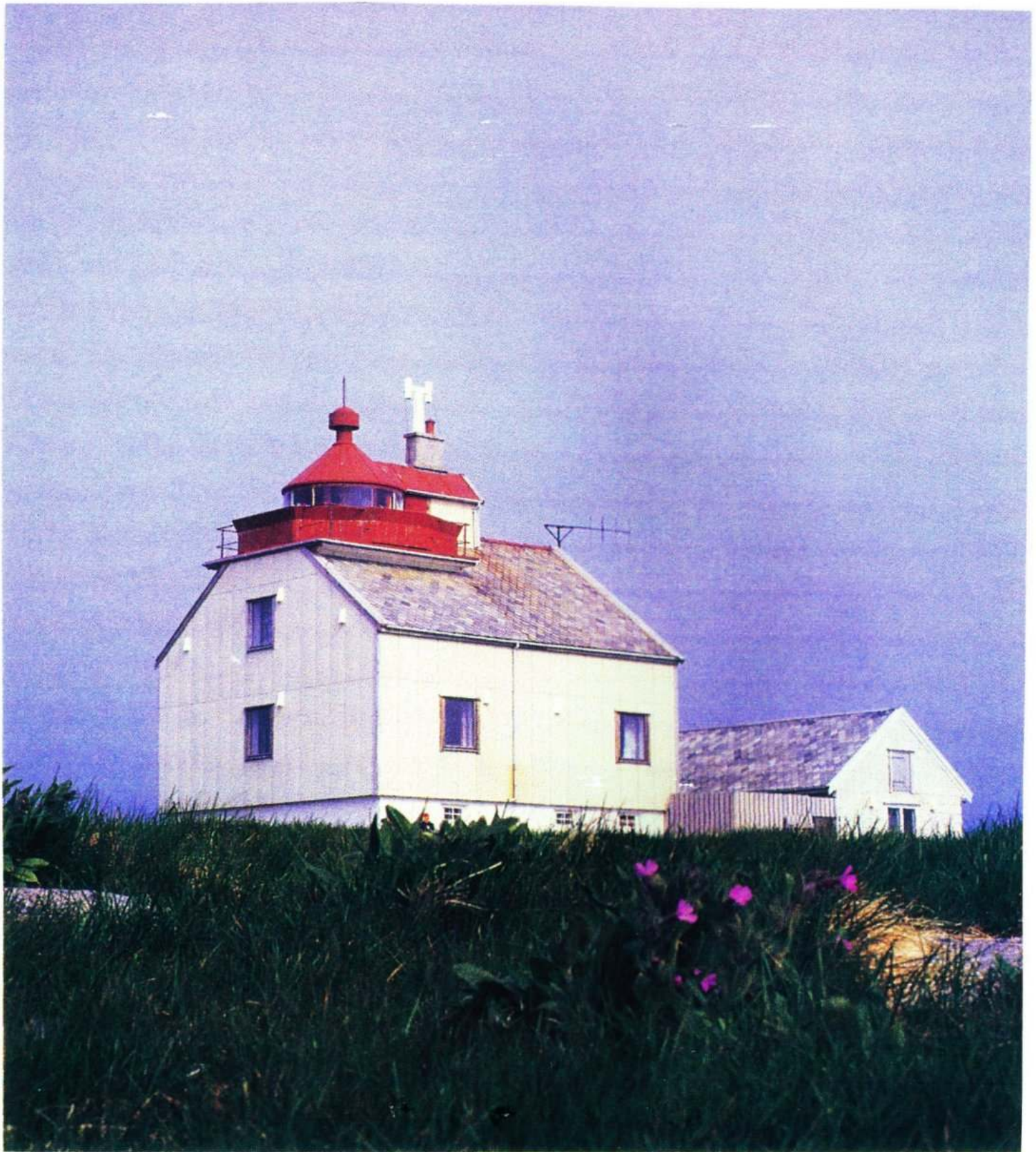
Også denne turen ble en opplevelse, selv om vi kanskje hadde opplevd dimensjonene annerledes i klarvær og sikt?



**En båtladning blir
satt i land.
Bunnforholdene ved
kaia er for uryddige
for "Rørstad", så det
ble å ligge på reden
og via leideren bruke
småbåt inn til selve
holmen.**



**Alfon Tidemann
(nær 87 år gammel)
hjelpes i land
i fjæresteinene.**



Kalsholmen fyr

Foto: Anfinn Myrvang



Flora ytterst i havgapet i Meløy.

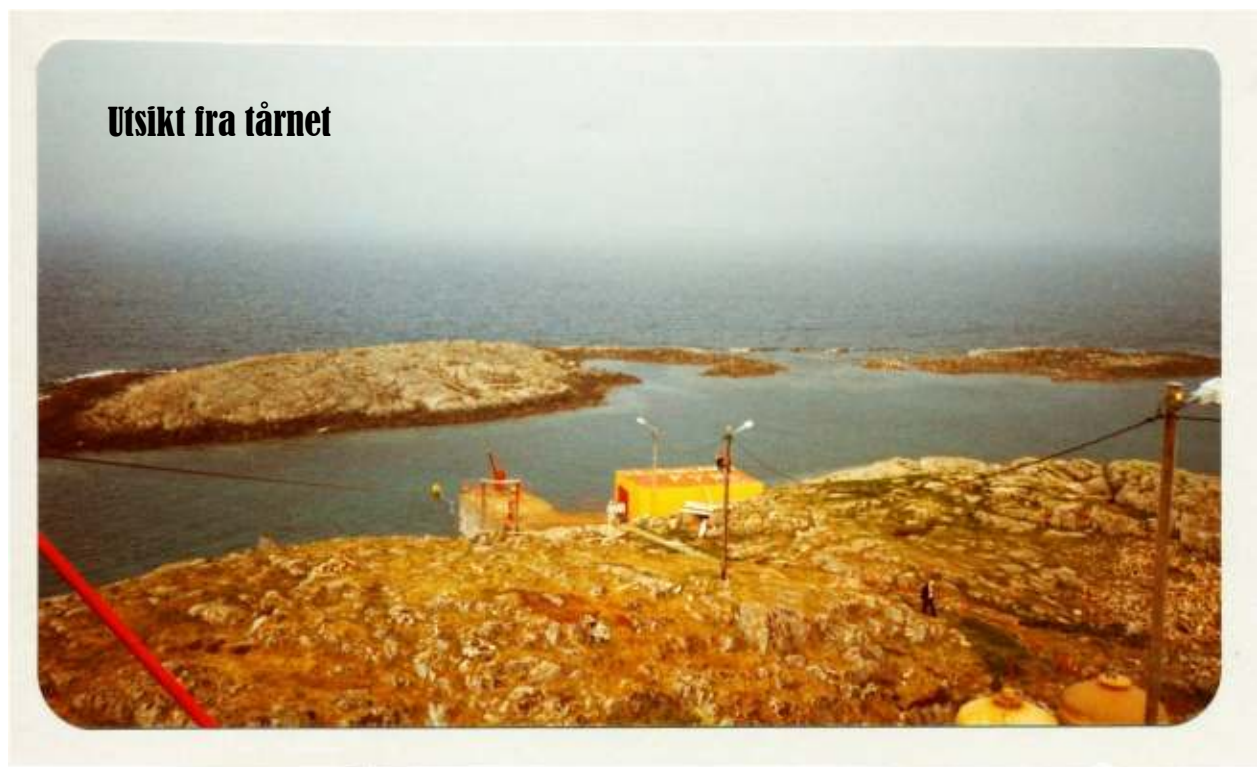
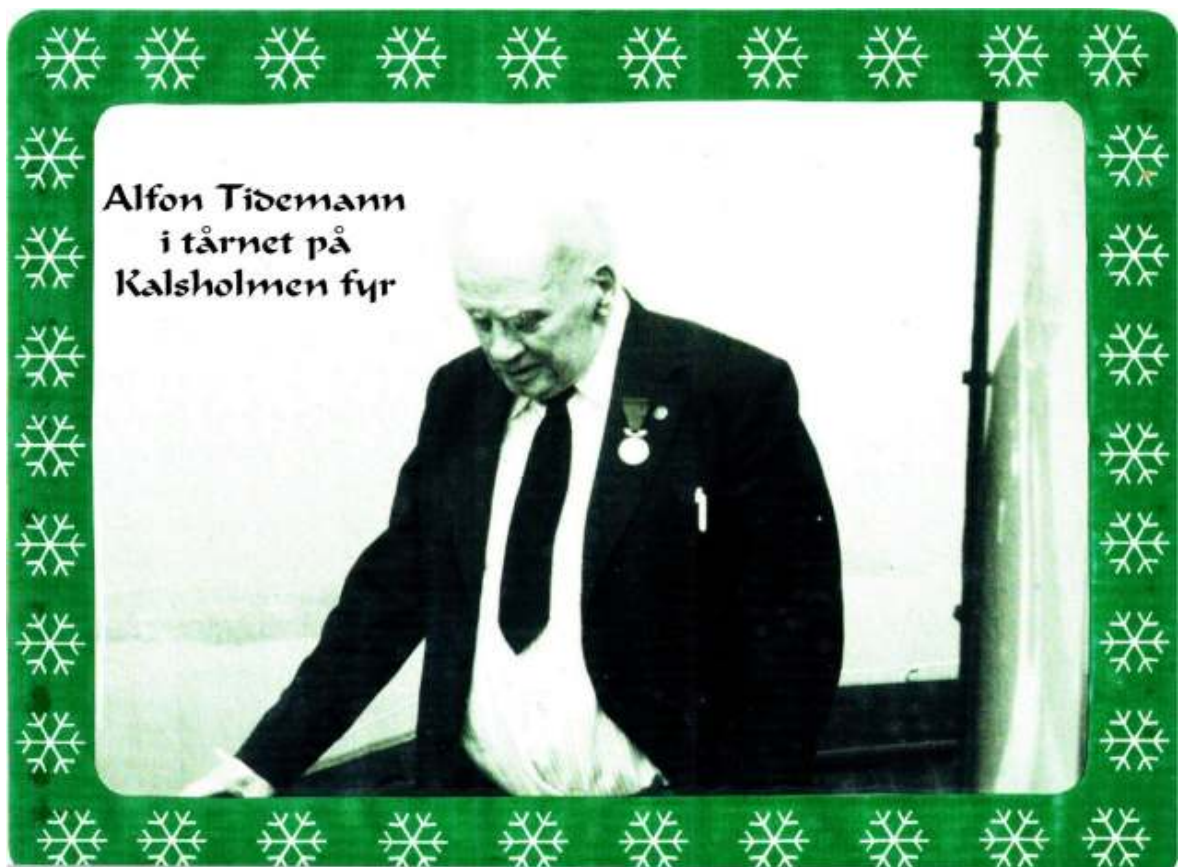






1998
1999
2000
2001
2002
2003
2004
2005
2006
2007
2008
2009
2010
2011
2012
2013
2014
2015
2016
2017
2018
2019
2020
2021
2022
2023
2024
2025
2026
2027
2028
2029
2030





**Havna på Kalsholmen ble for
uryddig og grunn for
MS "Rørstad"**



Fyret ble først reist på nabo-øya Jennholmen (ca. 1915), men etter den store uværsnatta i nyttårshelga 1917/18, ble det flyttet over på Kalsholmen like ved. Denne ligger mere i le for storhavet.



Takk for oss !!

MeløyAvisa

SVARTISEN



Nr.43 7.årgang Torsdag 19. November 1992 Løssalg kr.

MELØY HISTORIELAG

holder åpent møte på Halså Gjestegård fredag 20. november kl. 19.00. Det blir presentasjon av årboka og kalender.

Litt historikk knyttet til boka og lokalsamfunnet.

Enkel servering.

Alle er hjertelig velkommen !

NYHETER



Stor omtale. Sildoljefabrikken på Furøy får stor omtale i årets årbok.

Meløys årbok blir presentert fredag

■ KRISTIAN TVENNING

MELØY: – På fredag kveld skal vi presentere årets årbok i Meløy på Halsa Gjestegård. Det samme med kalenderen, og samtidig kommer vi til å gi en historikk om sildoljefabrikken på Furøy og hva sildefiskeriene har betydd for Halsa og Meløy, sier formann i historielaget, Per Swensen, til Nordlands-posten.

– Årets bok, som er på ca 120

sider, er spesielt viet fiskeriene. Den største artikkelen er om sildoljefabrikken på Halsa. Den er skrevet av Martin Sør-gård og Knut Jørgensen og forteller løst og fast om fabrikken fra begynnelsen til enden. Det er en av årsakene til at vi tar presentasjonen av boka på Halsa.

Prisen på årboka blir rundt 150 kroner. Vi har vært nødt til å gå opp i pris på grunn av større produksjonsomkostnin-

ger. Det gjelder ikke minst bruken av flere fargebilder i boka. Kalendrene går også litt opp i pris, og jeg regner med prisen på dem vil ligge på 30 kroner i år. Boka blir lagt ut for salg førstkommande lørdag.

Boka trykkes i et opplag på 1600 i år. I fjor gikk hele opplaget ut, og derfor får vi trykket noen flere i år, sier Per Swensen som ønsker alle velkommen til presentasjonen.



Meløy

Den stille fjerding

Årbok nr. 8
Meløy Historielag

Meløyboka vinner jula

Den stille fjerding - Meløy Historielags årbok for Meløy - er et sikkert stikk når julepresanger skal kjøpes i kommunen. Det aller meste av opplaget, som i år er økt med 400 til 1 600 eksemplar, går unna i desember måned.

JØRN RUNE PEDERSEN

Mens fjorårets bok tok for seg krigen, er den røde tråden i årets utgivelse den maritime delen av kystkommunen. 1992 blir oppsummert i bilder og tekst, men de fleste artiklene går et stykke tilbake i tiden.

MUNTLIG

En av de interessante sidene ved årboka som en historisk kilde, er at mange av fortellingene ikke nødvendigvis er dokumenterbare. I tråd med

historielagets intensjoner får vi ta del i vanlige folks subjektive oppfatninger om hendelser i eget liv og den generelle samfunnsutviklingen.

GODE BILDER

Denne anti-objektive stilen er kjent for å gi gode for-og imot argumenter til heftige romjuls-diskusjoner i de tusen hjem.

Boka inneholder som vanlig en del fine bilder. Et av de beste, Eli Brattlands fargefoto «Båt i støa», er alene nesten verd prisen for boka.

Meløy - den stille fjærding nr. 8

Så er den her igjen da, Meløy historielags årbok. Fredag 20.november ble den 8.utgaven av årboka presentert på Halså gjestegård, og da falt det jo naturlig at den største artikkelen i boka, om Feltsidfiskernes sildoljefabrikk på Halså, ble best gjennomgått. Meløyavisa var til stede under presentasjonen og fanget opp informasjon,stemning og mange gode historier.



Foran fra venstre: Oddleiv Torsvik og Per Swensen. Stående bak: rolf Sørgård og Unni Torsvik.

Hege S. Larsen

FETTSILD FISKERNES SILD-OLJEFABRIKK A/S.

Martin Sjørgård og Knut Jørgensen åpnet kvelden med å fortelle litt om historiens gang fra sildoljefabrikken på Forøy startet opp i 1949 og til dens død i 1986. De to tidligere medarbeiderne ved Fettsildfiskernes sildoljefabrikk begynte sitt arbeid med nedtegnelse av sildo"efabrikkens historie høsten 1991. Hele vinteren gikk med til dette nitidige arbeidet med å granske dokumenter og prøve å erindre ting som har skjedd. Det var jo helst de fornøyelige historiene som dukket opp, sier de to, og bedyrer at de hadde det veldig morsomt ettersom historien skred frem.

Sigurd Åsvang kunne fortelle om første gang han fikk arbeid ved fabrikken; Han og Sigurd Fufjord hadde fått i oppdrag å bære tre stabler med material fra fjæra og opp til fabrikk området. De skulle få 100,-kr. for å gjøre jobben på 3 dager. Sigurd Å. syntes det var mye material å skulle bære og kom så med den ideen at de kunne fløte materialen til fabrikkområdet. Som sagt så gjort. De skaffet til veie tau og båt og det som ellers trengtes for å lage ei fløte av materialen. Kl. 15.00 samme dag var de ferdig med jobben. Dette ble første og siste gang Sigurd Åsvang fikk jobbe på akord der i gården.

LITTE SKRIBENT.

Årboka har etter hvert fått en del jengangere på forfattersiden. Den isidert eldste, som også er historielagets eneste æresmedlem, er Cornelius Osa som er 97 år. Tilrets bok har han produsert to nye artikler. Sigurd Åsvang er en av de littige skribenter og under presentasjonen kunne vi høre disse omentarene fra ovennevnte; - Per Swensen nevnte i sin gjennomgang av boka, en artikkel signert S.Å. "ka i faulan e da førnoka?"

(Artikkel nr.4 av S.Å. ble nevnt.) det va då førførdeli tel førfatterkap!"

(Etter presentasjonen.) "det skal li interessant å sjå ka han Sigurd a skrevve i år!"



Årbokas lengste artikkel stod disse hēgrene for; Martin Sjørgård og Knut Jørgensen.

ØNSKER FLERE FORFATTERE.

Årboka består i år av 30 artikler i tillegg til bildeseriene; "Meløy i bilder." og "Året som gikk." De fleste bidragsgivere til årboka er i år som tidligere år for det meste fra Sørbygda og som Per Swensen uttrykte det; "Om noen fra Nordbygda skriver, handler det gjerne om Sørbygdinge." Så herved Nordbygdinge (-og Sørbygdinge.....), sett dere ned og skriv! "Om hundre år er alt glemt", sa Per Swensen, så skriv ned alt dere husker fra gammel og ny tid før det går i glemmeboken. Øystein Birkelund gikk kort gjennom historielagets kalender for 1993, der alle bildene er hentet fra bygdemuseets rikholdige arkiver, så er det noen som har liggende bilder i svart hvitt fra 70-årene og bakover er historielaget også svært interesserte i disse.

ÅRETS JULEGAVEIDE.

Årboka i år er noe dyrere enn tidligere år, men er til gjengjeld pene- re å se til. Innholdet er ellers nokså varierende både i form og lengde, selv om årbokkomiteen i år har valgt det maritime miljø som hovedtema. Et av Petra Brattøy's to dikt i boka, er et eksempel på litt utradisjonelt, men veldig fint stoff til årboka.

LIVETS GNIST.

Den nakne greina mot himmelen peker høstsolens stråler på greina leker. Alle blader har til jorden falt sommeren er over, det er trist og

kaldt.
Fuglenes sang er stilnet av,
vinden blåser over høstgrått hav.

Snart vil vinterstormer rase over land og sjø,
jorden blir dekket av den iskalde snø.
Alt er så stille, livløst og trist,
men dypt der nede der finnes en gnist,
en gnist som hviler i den kalde jord
som atter vil flamme og bli rik og stor.

For jorda vår er ikke kald og død,
sola vil igjen jage vekk all snø.

Den nakne greina vil atter bli grønn
den har fått vann i fra livets brønn.
Naturen er vakker, lunefull og sterk,
den er det største av Guds skaperverk.

Jorda er det største av Guds skaperverk,
men vi kan desverre ødelegge den om vi vil.
Derfor er det så utrolig viktig at vi tar vare på vår historie,
både til glede for oss selv og ikke minst for våre etterkommere.



Sigurd Åsvang, en av årbokas mest trofaste forfattere.

Nordlands FRAMTID

Nr. 301 • 85. årgang • Bodø, onsdag 28. desember 1994 • Kr 8.00 (Utenfor Nord-Norge kr 10.00)

• Aktivt i Meløy historielag

Med utgivelsen av ny årbok og årskalender, setter 10-årsjubilanten Meløy historielag verdig punktum for et aktivt år på bokfronten. Tidligere i høst har historielaget utgitt «Linefisket og andre folkelige viser» av Jacob Johanson og «Fra industried til ødemark» forfattet av Sigurd Bråtland (tidligere omtalt i NF).

HÅVARD WILLASSEN

I diktning, drama og dagligdagse trivialiteter tar årboken oss med på en reise fra en svunnet tid til nåtid. Årets årbok fra Meløy er nummer ti i rekken. Likevel synes kildene og det historiske materialet utømmelig. Det forteller mye om det arbeidet historielagets medlemmer har nedlagt, og kontakter som er etablert.

AVISDRONNING

Jubileumsboken byr på spennende lesning over hundre sider. Forfatterne er mange og artiklene er vel-skrevne. Ingen glemt, men blant mange godbiter tør vi anbefale den fascinerende historien om Meløy-jenta Anna Dahl Fuhr som var avisdrønning og superkjendis i Ameri-



Bilde fra den nye Meløy-kalenderen som er utgitt parallelt med årboka: Russere i tog i Rendalsvik 8. mai 1945.

ka under og etter andre verdenskrig!

MANGFOLD

Nevnes må også de mange fine illustrasjonene. Ved siden av gamle foto som følger de historiske artiklene, byr årboken på et knippe

glimrende naturfotografier, som taler for seg. Tradisjonen tro er avslutningsbolken i årboken viet året som gikk i (presse)bilder.

ANBEFALES

Parallelt med årboken er historielaget ute med en ny årskalender,

rikt illustrert med lokalhistoriske foto og beretninger knyttet til disse. «Meløy historielag - en 10-årsjubilant med flagget til topps!» er den treffende tittelen redaksjonen bruker i en artikkel viet seg selv i årets

MeløyAvisa

SVARTISEN



Nr46 7.årgang

Torsdag 10. Des.1992

Løssalg kr. 6.-

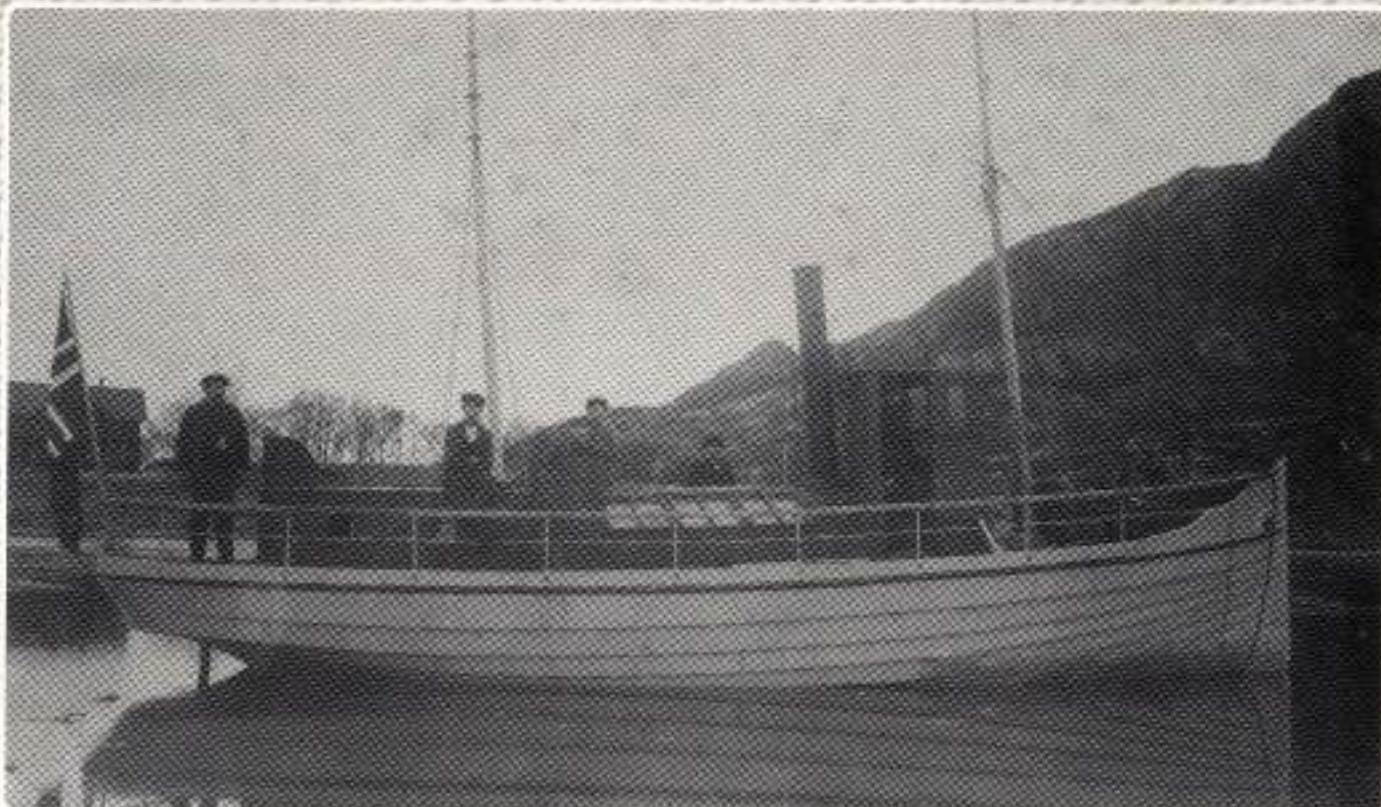
TIL SALGS

ÅRBOK

for Meløy 1987 selges.

Tlf . 081 54503

Meløy-kalenderen 1993



Dampbåten «Svartisen» av Meløy. Fra venstre: Lorenis Dahl, Peter Jacobsen, Edmund Tostруп, Petter Dybvik, Kasper Tostруп, Adolf Selstad. Dampmotoren var på 9 hk. Båten var sannsynligvis i bruk som skyssbåt. Hvem som var reder vites ikke sikkert, men Dybvik – som var en fremsynt foregangsmann – var trolig en av rederne. Bildet tatt ca. 1910. Utlåner: Frithjof Tostруп.

MeløyAvisa

SVAR TIDEN

– din
lokalavis

Nr.5 8.årgang

Torsdag 4. Februar 1993

Løssalg kr. 6.-

KUNNGJØRINGER

ÅPENT MØTE OM KYSTKULTUR

Meløy Historielag avholder åpent møte om kystkultur
på Bolga, torsdag 11. februar kl. 19.30.

Reisemuligheter : Nordlandsekspressen fra Ørnes kl. 17. 25

Retur : Ekstratur Rørstad kl. 22.00

Helgeland



MED
MELOY HISTORIELAG
OG
M/S "RØRSTAD"
PÅ TUR LANGS
HELGELANDSKYSTEN

STRANDHOGG:
- LURØY GÅRD
- DØNNA
- BELSVÅG/
ALSTHAUG
- HUSBY
- SELSØYVIK

AUGUST
14
LØRDAG
Måttid Arcton

14.08.93



Onøy i Lurøy



Lurøy kirke

PÅ TUR MED MELØY HISTORIELAG

1993 - HELGELAND

Lørdag, den 14. august 1993.

På ny var det M/S "RØRSTAD" som førte oss ut på tur. Denne gangen ganske langt av gårde, med "strandhogg" på Lurøy gård, Dønna, Belsvåg/Alstahaug, Husby og en snartur innom Selsøyvik.

Lurøy gård ligger øverst i bygda på kirkestedet Lurøy – oppunder fjellet. På veien oppover passerer man det gamle handelsstedet i Lurøysjøen.

Den gamle bebyggelsen rundt gårdstunet på Lurøy brant ned i sin helhet i 1886. Alt trevirke i fjøsbygningen brant opp i 1968, så det er ikke mye igjen av det riktige gamle her på gården.

Lurøygården gav i sin tid grunn til Lurøy kirke, en korskirke med vinduer i to etasjer fra 1812.

Renessansehagen på Lurøy gård var storhetstidens stolthet. Den eldste delen av hagen er fra ca. 1780. Den gamle hovedbygningen, ført opp etter brannen ca. 1890, står ennå på gården, særegen med sine stafasjer i utskåret tre over inngangspartiet. Eiere og navn som kan knyttes til Lurøy gård, er Dundas/ Dass – velkjent familie på Helgeland.

- Og hos Tordis Nordås, som ved arv eier og bor på gården i dag, vanket det kaffe og vafler til alle og enhver i bestestua, før ferden gikk videre

Neste stopp var Nordøyvågen på nordspissen av Dønna. Dønna er en kommune med ca. 1.830 innbyggere – fordelt på 192 km². Omgitt av hav på alle kanter har de naturlige hovednæringene vært jordbruk, fiske og etter hvert også oppdrett.

Jon Austad møtte oss med buss fra Helgeland Bilruter og var en utmerket guide ned etter øya si. Først en svipptur opp en kjørbær tyskbygd festningsvei på Dønnesfjellet ("Nordvestkapp"), 128 moh. – der utsikten er formidabel. Dette er endepunktet for *Sagaveien*, som starter i Ørnsköldsvik i Sverige. Vi skuer ned til bygda Torsvikvågen, og videre utover havet til nære og fjerne øyer og landemerker i horisonten.

Dønnes kirke er en middelalderkirke fra omkring år 1200, oppført av Pål Vågaskalm. Den var i privat eie fram til 1796. Etter restaureringen i 1965-74 framstår den i dag som et storslått minnesmerke over en svunnen tid. Kirken har lønneganger inne i murene. Under kirkegulvet har man bl. a. funnet 500 mynter, de eldste helt fra Håkon Håkonssons tid. Norges største mausoleum finner vi også her i Dønnes kirke, med 22 kister oppbevart – hvorav nesten alle er identifisert, stort sett av slekten Coldevin.

Dønnesgården er nevnt i Håkon Håkonssons saga fra 1200-tallet. Gården var adelig setegård fra 1755, i slekten Coldevins eie.

Bussturen fortsatte videre sørover øya, og neste stopp var på Gleinsneset, et gammelt kongesete med et stort antall gravhauger fra folkevandrings- og vikingetiden. Her er det i dag anlagt natursti – velegnet for "promenade". På Glein finner vi et særegent minne fra samme tidsepoke (4-600 år e. Kr.), et fruktbarhetssymbol – det største i sitt slag her i landet. Fallosen står i dag plassert på Vardehaugen, en stor gravhaug fra denne tiden.

Endepunktet for vår ferd på Dønna var fergestedet Bjørn, hvor en god middag på kroa var kjærkommen og "stambåten" vår ventet for videre transport. Her på Bjørn foregikk i sin tid Norges største kystmarked med opptil 3.000 mennesker. 160 hus o.l. var i bruk som handelsboder! Bjørns-martnan' har i dag fått sin renessanse – i ny form arrangeres det marked hvert år her den andre helga i juli.

Rett over fjorden anløper vi Sandnessjøen, hvor nok en buss står til vår disposisjon for transport, retning Alstadhaug. Underveis en kort stopp på det gamle bispesetet Belsvåg. Her bodde den legendariske nordlandsbiskopen Mathias Bonsach Krogh (1754-1828) – " – En løjerlig Person paa Jorden, som blev, da atten hundre og tre man skrev, udnævnt til Biskop i Norden", som han selv uttrykte det. Han var den første biskop utnevnt for Nordlandene og Finnmark.

Biskop Krogh kjøpte eiendommen Belsvåg i Alstadhaug, og han var – foruten biskop – også Nordlands representant i Norges første Storting.

.....
Alstadtunet, Petter Dass-muséet, er en av mange bygdesamlinger og muséer på Helgeland. Her fant dikterpresten inspirasjon for sin originale poesi, som både var beskrivende, populær og av dyp religiøs natur.

Alstadhaug prestegård er fra år 1650, og er i dag nydelig restaurert.

Den eldste delen av Alstadhaug kirke er bygd sist på 1100-tallet eller først på 1200-tallet. Utvidelse fant sted kort etter reformasjonen. Fra 1863-65 gjennomgikk kirken en større ombygging som også berøvet den for mye av dens originale egenart. Dette er tilstrebet å bøte på ved restaureringsarbeid i nyere tid. Altertavlen er fra år 1636.

Meløy Historielag lå godt etter tidsskjema ved ankomst til Alstadhaug, kirken og øvrig museumsdel var stengt for dagen og vår påtenkte guide var dratt hjem. Men en ennå tålmodig gjenværende dame åpnet velvillig dørene for oss – inn til kirken, med en kort innføring i kirkens historie, og videre til muséets kontor, slik at de som var interessert kunne få gjort sine innkjøp av kort o.l.

Fra Abelhaugen skuer man ut over Alstadtunet. Her fant avdukingen av Petter Dass-bautaen sted den 26. august 1908. Det var en stor festdag, hvor Helgelands Blad beretter om minst 5.000 tilstedeværende!

.....
Vi fant M/S "RØRSTAD" der vi forlot den, ved kai i Sandnessjøen, og det var på tide å vende baugen nordover igjen. Et farvel til Sandnessjøen og Alstadhaug kommune – med "De sju søstre" innhyllet i kledelige tåkedotter. Vi skimtet den 1100 meter lange "Helgelandsbrua" – med et hovedspenn på 395 meter, inn i mot Leirfjorden. Reiseleder Swensen hadde "bunkret" på sin måte i Sandnessjøen, og fikk rask avsetning på sine esker med delikate smørbrød.

På nordturen stakk vi innom Husbyvågen på sørspissen av øya Tomma (nå Nesna kommune). Sørgelig nok brant flere av de gamle husene på Husby gård ned i 1958, og stedet tapte dermed sin originalitet. Den verneverdige godssamlingen og handelsstedet Husbyneset hadde sin glansperiode på 1800-tallet og først på 1900-tallet. Med de store bryggene, den staselige hovedbygningen med den vakre opparbeidede parken og lysthuset, samt jekta "Elida" for anker på redan – side om side med flere mindre fartøy, framsto stedet som et "storsted" på Helgelandskysten. Her vandret vi på historisk grunn, uten egentlig å se så mye igjen av storheten.

Kapellet som fru Nathalie (f. Finckenhagen), enke etter Anders Christensen d.y., lot bygge på gården for egen regning rundt, står ennå på gårdstunet, side om side med et eldre medtatt ubebodd våningshus og en større fjøsbygning som er i drift i dag. Boformen og kravet til komfort har endret seg i moderne tid, og folk har valgt å bygge nytt. Det gamle tæres av tidens tann.

Forsamlingen la spesielt merke til et plantefelt ved innkjørselen til gården. Tett i tett med noe som lignet svært på rabarbrablod – over halvmeteren brede og ca. 1 meter høy. Ekspertene kan fortelle at dette er "Legepestrot" – en nær slektning av den mer kjente "Hestehoven". Planten ble innført til Norge på 1300-tallet, antagelig anvendt som legeplante under Svartedauen.

.....
En times opphold i Selsøyvik i Rødøy kommune ble det også tid til, der fru Olsen guidet og fortalte.
En lang og innholdsrik dag!

Lurøy

På ny var det M/S "Rørstad" som førte oss ut på tur. Denne gang ganske langt av gårde, via Lurøy til Nordøyvågen. Her gikk vi i land til en ventende buss med guide som førte oss sørover Dønna, med en avstikker opp på Dønnesfjellet.

Videre gamle Dønnes kirke med sin mektige historie.

Deretter gikk ferden til Glein. Her hadde vi en stopp ute ved en nylig opparbeidet natursti og festivalområde, samt passerte den etter hvert så berømte Dønnesfallosen.

Ved ankomst til Bjørn, fergested på østkysten av Dønna, fikk vi servert middag på kro/gjestehus. Der ventet også "Rørstad", og turen gikk over fjorden til Sandnessjøen - der nok en buss ventet.

Etter en kort stopp på den fredede Belsvåg gård gikk turen videre til vendepunktet, Alstahaug kirkested - også svært historisk, ikke minst på grunn av dikterpresten Petter Dass fra 1700-tallet.

Grunnet alt for sen ankomst etter oppsatt plan hadde guide med evt. opplegg (?) forlatt stedet. Stedet var stengt for dagen, men med velvillighet fra en ennå gjenværende dame, ble i det minste kirken og det lille utsalgs-/servicekontoret åpnet en stund for oss langveisfarende.

Tilbake i Sandnessjøen bunkret vår formann Per snitter fra et av stedets hoteller, og kursen gikk nordover igjen, via det forfalne Husby gods på sørspissen av Tomma og Selsøyvik i Rødøy - før det bar heim til Meløyfjordingen.

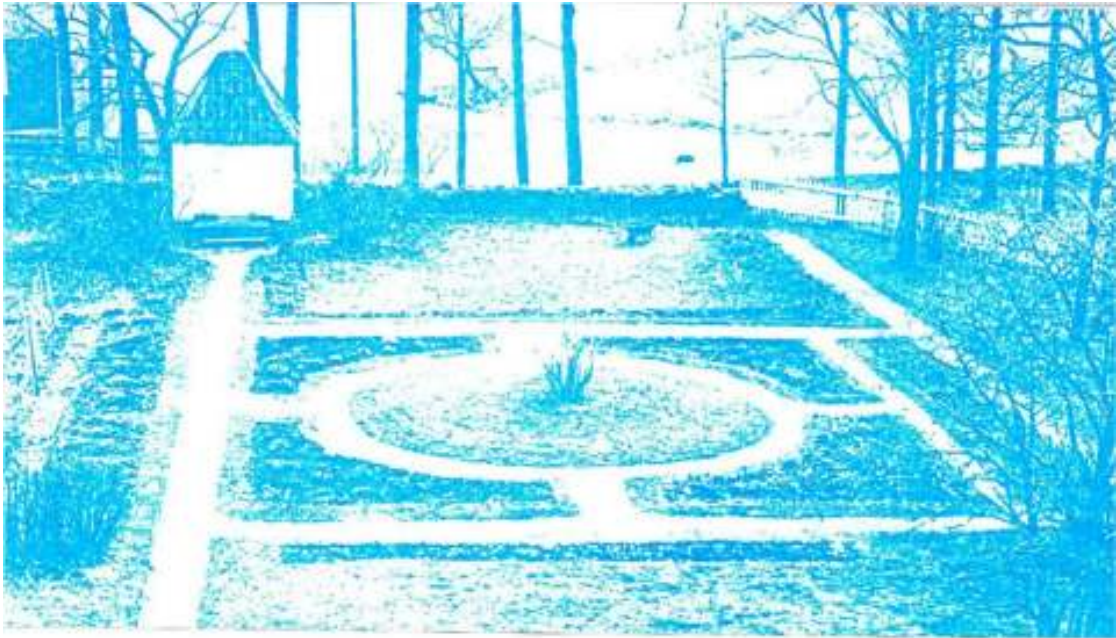
**Lurøy gård ligger øverst
i bygda, oppunder fjellet.**



**Forsamlingen er på tur
oppover til gården, og
passerer her det gamle
handelsstedet i Lurøysjøen**



Per Swensen peker og forteller.

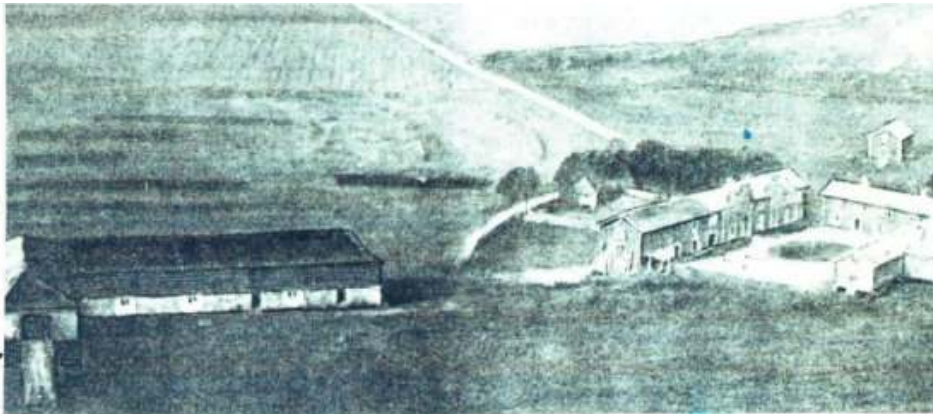


Renessansehagen

Den eldste delen er fra ca. 1780



Den gamle gårdsbebyggelsen på Lurøy. Alle husene rundt inntunet brant ned i 1886. Eldst var bygningen til høyre. Driftsbygningen ble oppført ca. 1855 av Daniel Dundas. Han bygde også nytt våningshus etter brannen i 1886. All trevirke i fjøsbygningen brant opp i 1968.



Bebyggelsen på Lurøy gård slik den er i dag. J.v. skimtes så vidt det nye våningshuset, i forgrunnen fjøs og låve, samt ei sag nederst til høyre. I bakgrunne ligger det eldre våningshuset med rød malt snekkerstue og smie.



Lurøygården gav i sin tid grunn til Lurøy kirke, en korskirke med vinduer i to etasjer fra 1812.



Den gamle hovedbygningen er fra ca. 1890.

Foran hovedinngangen får vi orientering og innføring i historikk av dagens brukseier, Mathias Nordås.



**Daniel Dundas
(1803-1894)**

Overtok eiendommen i 1829 etter sin farmor, Stinchen Dass, enke i 59 år etter Christen Dass.



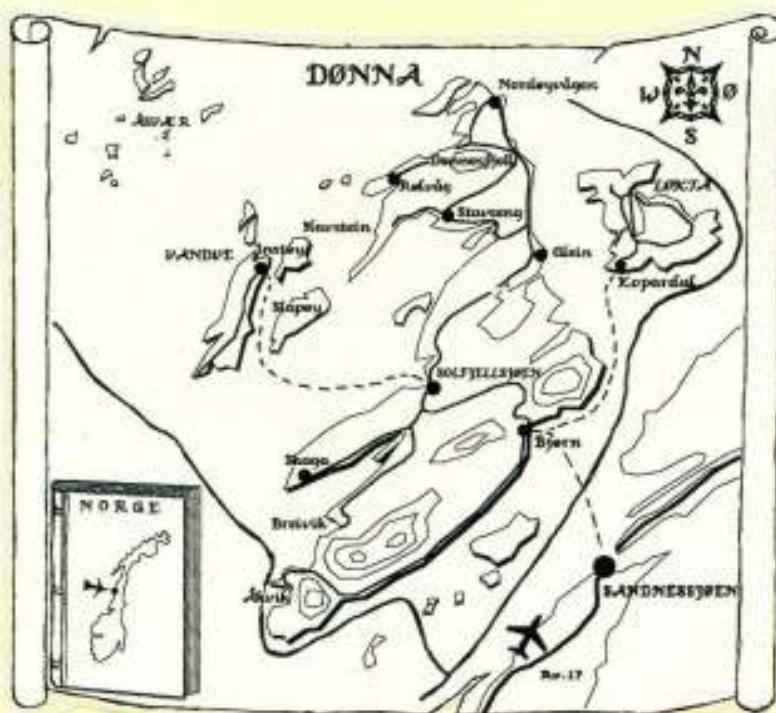


*Og hos Tordis Nordås i gårdens bolighus av i dag
vanket det kaffe og vafler til alle og enhver.*



Det er på tide å takke for oss - ferden går videre

Dønna



Velkommen til Dønna

et spennende øysamfunn på Helgelandskysten. 1.830 innbyggere er det innenfor kommunens grenser, fordelt på 192 km². Hovednæringene er jordbruk og fiske, men også oppdrettsnæringen har etterhvert fått stor betydning. Vi er omgitt av hav, storslått natur og er prisgitt hurtige væretendringer som vil fascinere en besøkende.



Vi går i land i land på Nordøyvågen på nordspissen av Dønna, der vår utmerkede guide, Jon Austad, og en buss fra Helgeland Bilruter står og venter



**Torsvikvågen
på
Dønna**



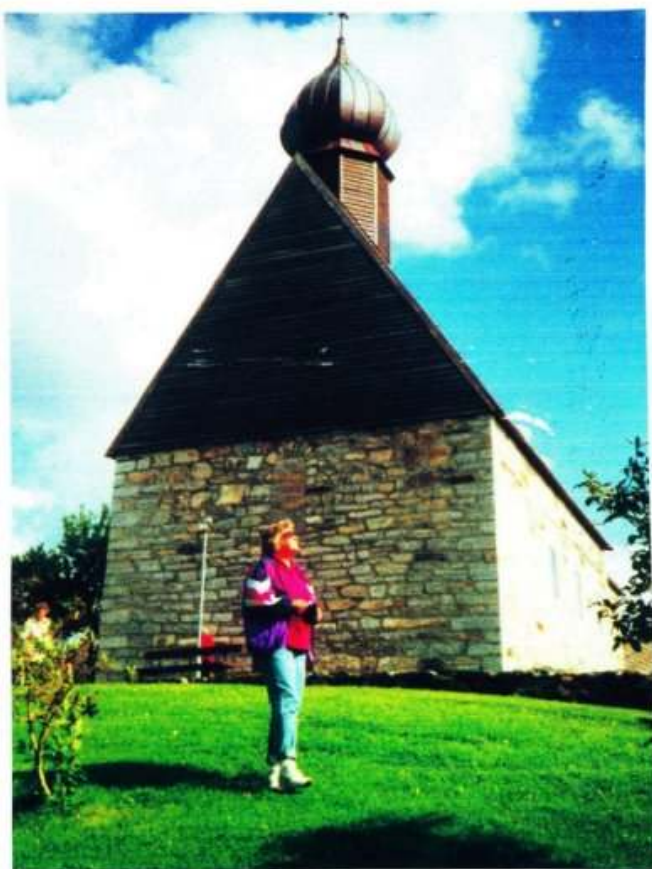
**Vi nyter utsikten
fra Dønnesfjellet
("Nordvestkapp"),
128 m.o.h. Kjør-
bar tyskbygd fest-
ningsvei til topps.
Dette er ende-
punktet for Saga-
veien, som starter
i Örnsköldsvik i
Sverige.**



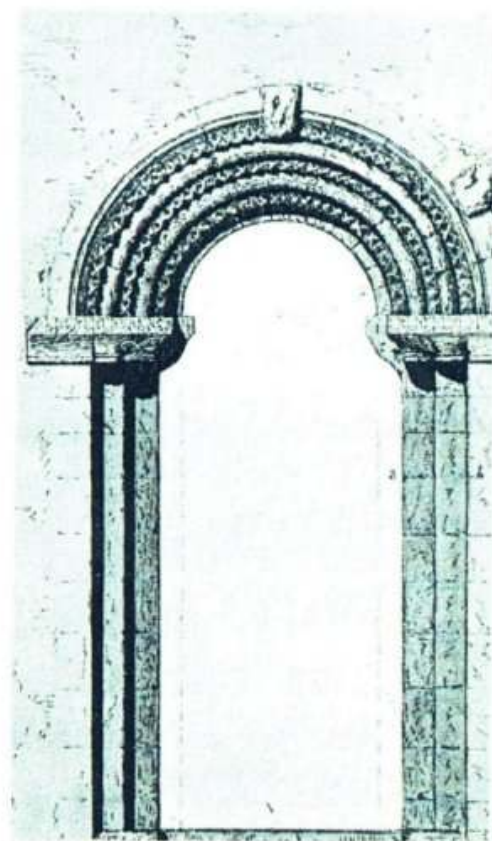
**Lovund kan vi se,
men hva med Meløy??**

Dønnes kirke

Ved Dønnes gård ligger en vakker middelalderkirke fra omkring år 1200. Kirken ble oppført av Pål Vågaskalm og var i privat eie fram til 1796. Etter restaureringen i 1965—74 framstår den i dag som et storslått minnesmerke om en svunnen tid. Et besøk i dette monumentalbygg og det tilhørende mausoleum hører med når en tar turen til Skatteøya.



Sissel Knudsen på historisk grunn.



Kirkens gamle vestportal, tegnet av arkitekt E.C.B. Christie i 1860.





Jon Austad forteller:

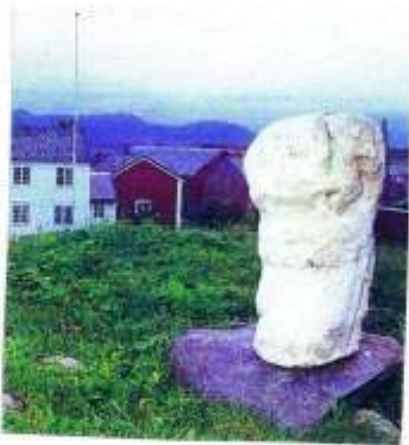
Dønnesgården er nevnt i Håkon Håkonssons saga fra 1200-tallet. Adelig setegård fra 1755 - i slekten Coldevins eie.

Dønnes kirke, slektens steinkirke fra 1200-årene, har lønneganger inne i murene.

Under kirkegulvet har man bl.a. funnet 500 mynter, de eldste helt fra Håkon Håkonssons tid!

Norges største mausoleum finner vi i Dønnes kirke, med 22 kister oppbevart - hvorav nesten alle er identifiserte.

På Gleinsneset, et gammelt kongesete med et stort antall gravhauger fra folkevandrings- og vikingetiden. Her er det i dag anlagt natursti - velegnet for "promenade".



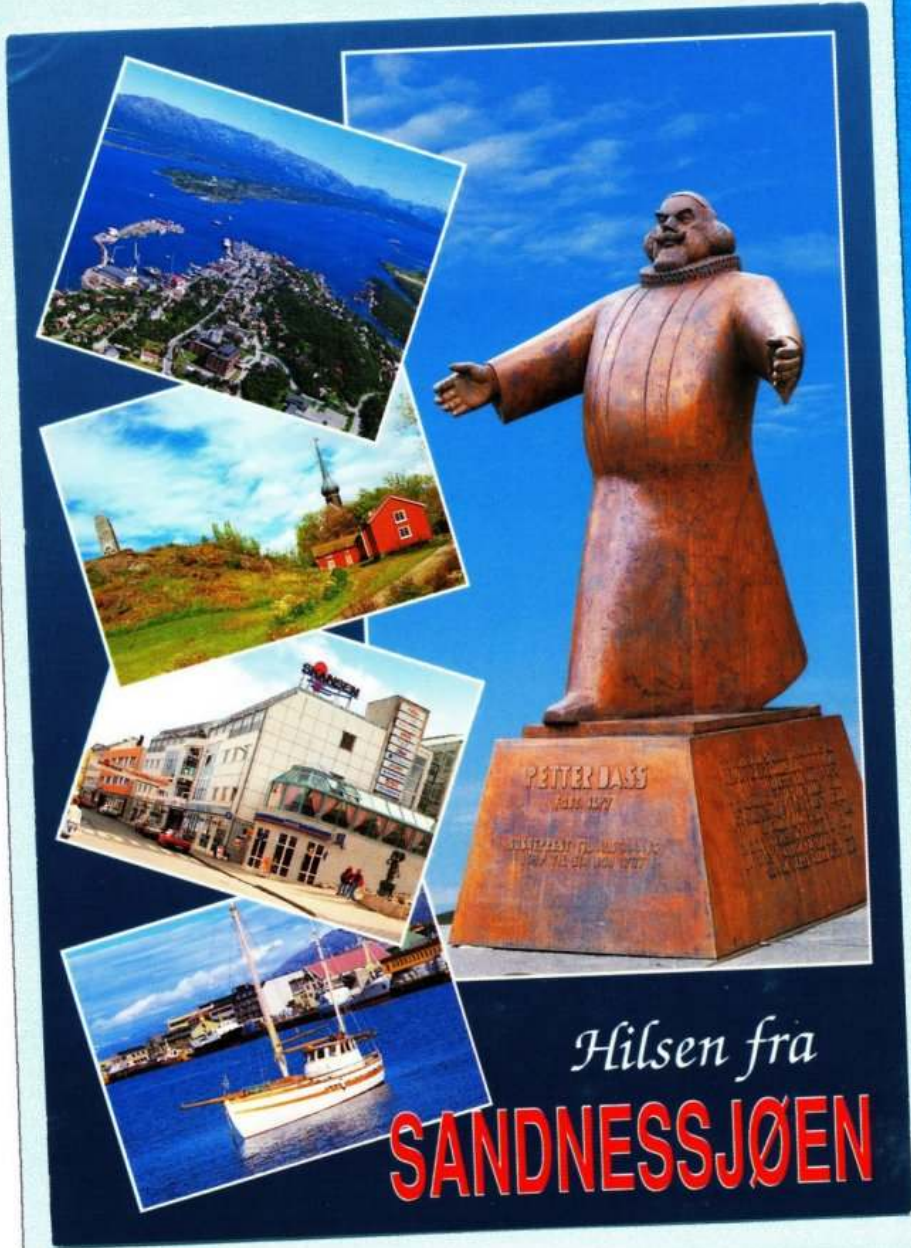
På Glein finner vi et særegent minne fra folkevandringstiden (4-600 år e. Kr.). Dette er et fruktbarhetssymbol, det største i sitt slag her i landet. Fallosymbolet står i dag plassert på Vardehaugen - en stor gravhaug fra samme tidsepoke.



Endepunktet for vår ferd på Dønna var fergestedet Bjørn, hvor en god middag på kroa var kjærkommen og M/S "Rørstad" ventet for videre transport. Her på Bjørn foregikk i sin tid Norges største kystmarked med opptil 3.000 mennesker. 160 hus o.l. var i bruk som handelsboder! Bjørns-martnan' har i dag fått sin renessanse - i ny form arrangeres den hvert år den andre helga i juli.

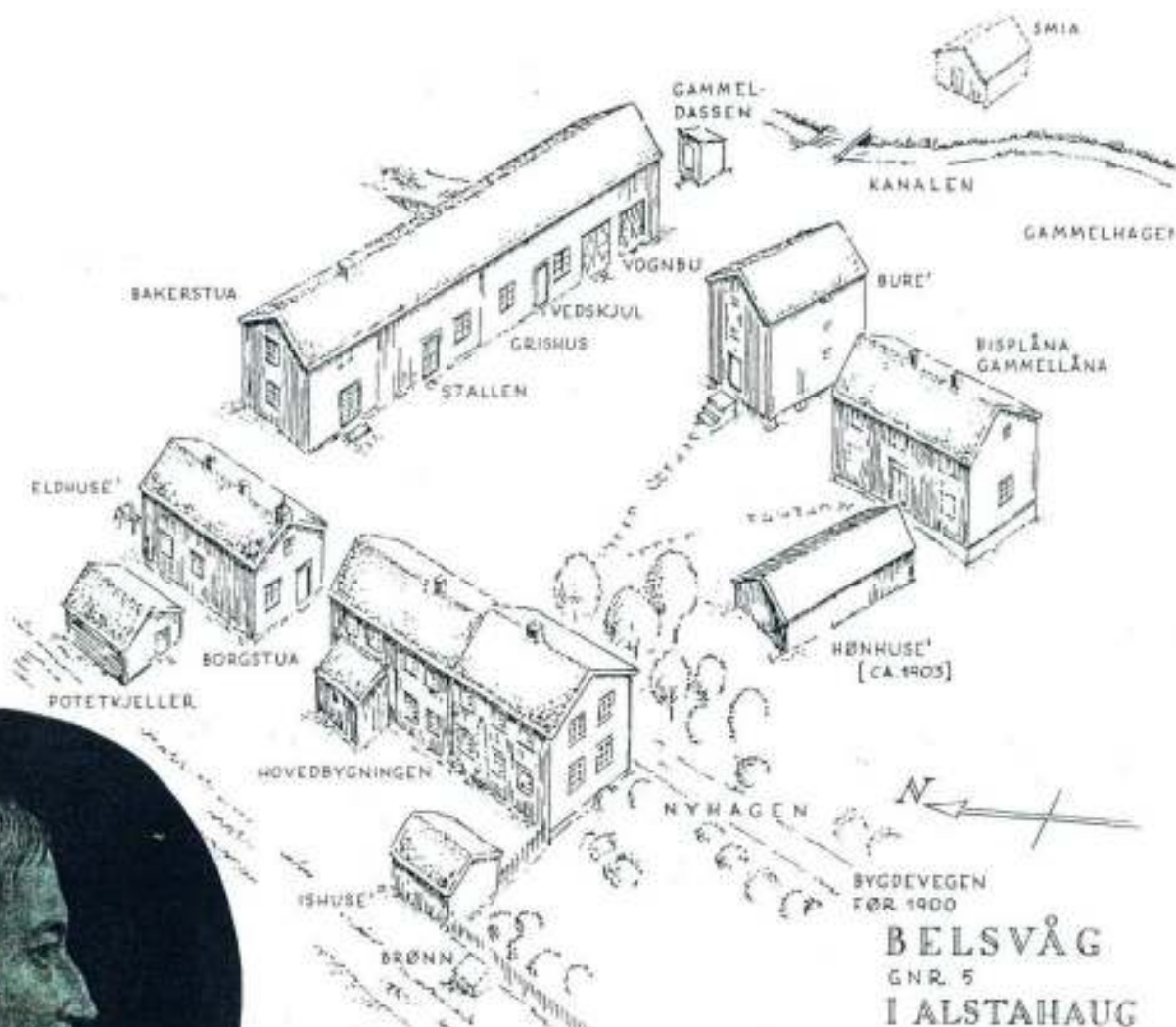


Rett over fjorden anløper vi Sandnessjøen, hvor nok en buss står til vår disposisjon for transport retning Alstahaug.

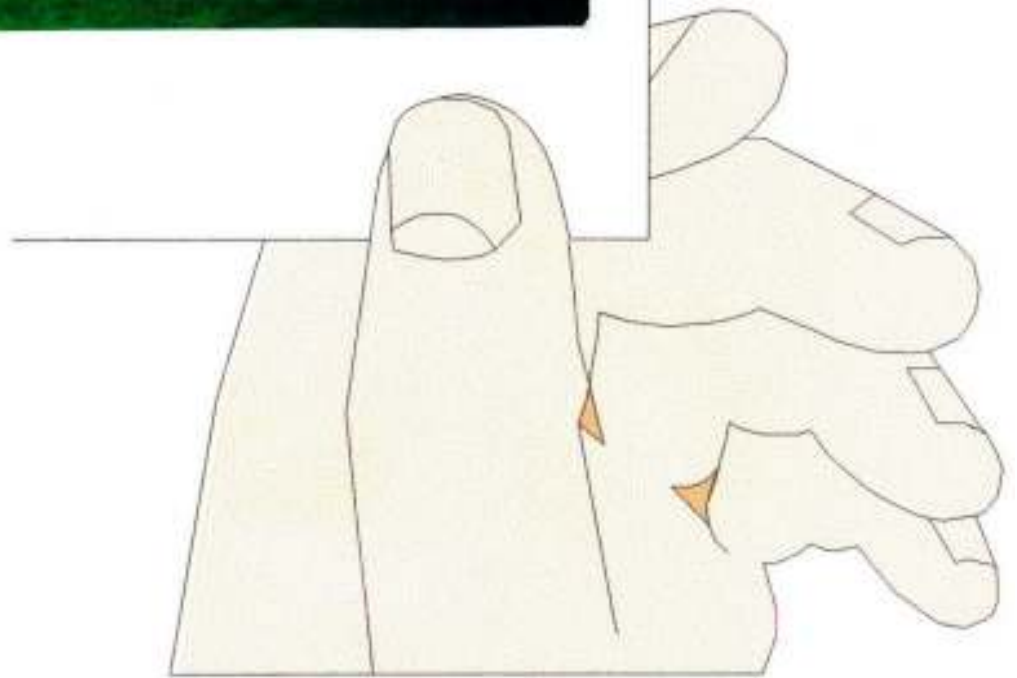


Hilsen fra
SANDNESSJØEN

Belsvåg



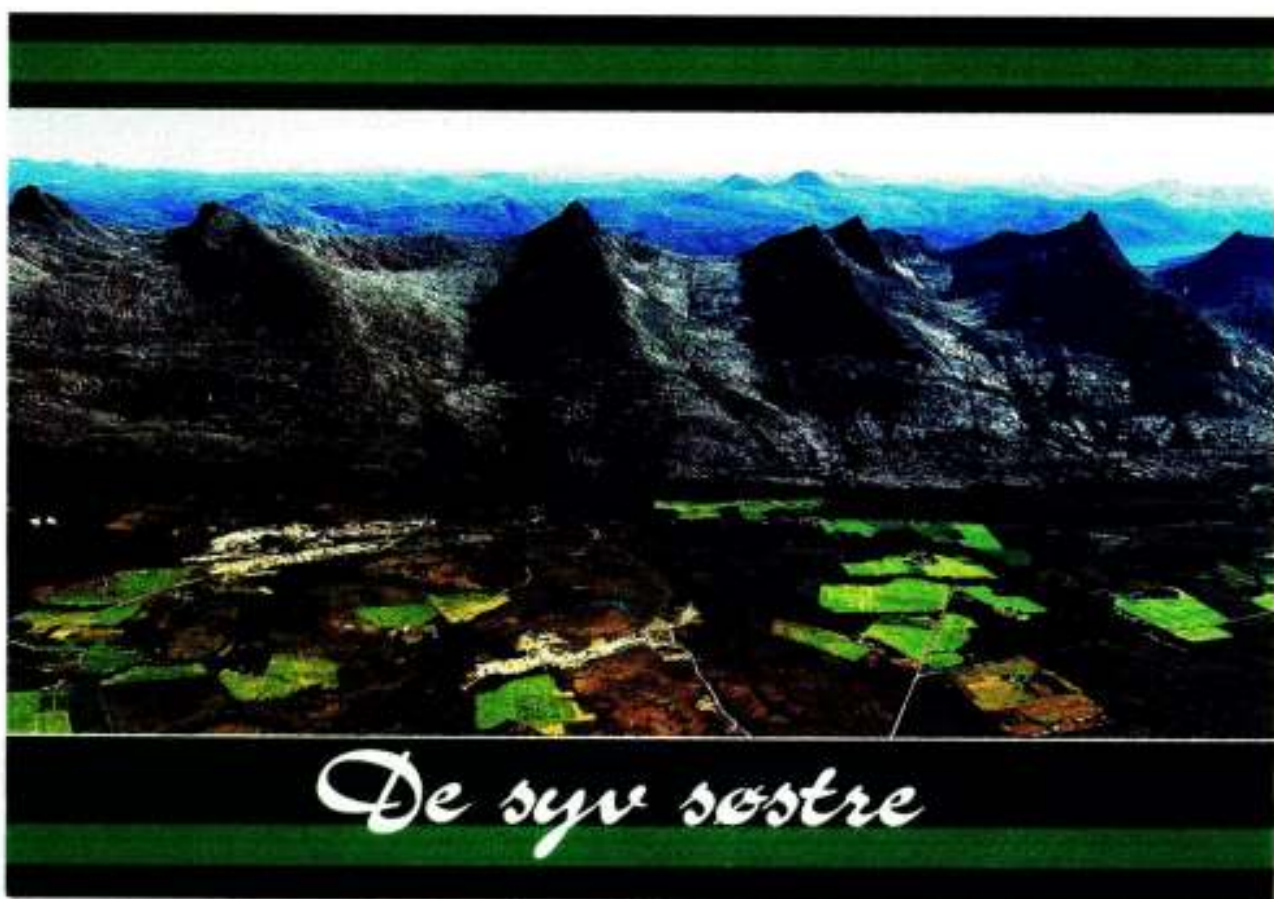
Biskop Mathias Bonsach Krogh (1754-1828):
"- En løjerlig Person paa Jorden,
som blev, da atten hundre og tre man skrev,
udnævnt til Biskop i Norden."



Mathias Bonsach Krogh (1754-1828) ble utpekt til å bli den første biskop for Nordlandene og Finnmark. Han kjøpte eiendommen Belsvåg i Alstahaug, som dermed ble det første bispesete i Norge. Biskop M. B. Krogh var Nordlands representant i Norges første Storting.

Bebyggelsen på Belsvåg (f.s.) er tegnet av arkitekt Arne Berg etter fotos. Eldst er nok Borgstua til venstre, senere brukt som ildhus. Av hovedbygningen er den delen eldst som ligger nærmest Borgstua. Bispelåna helt til høyre ble ført opp av biskop Krogh som aldersbolig for han selv.

Alstahaug

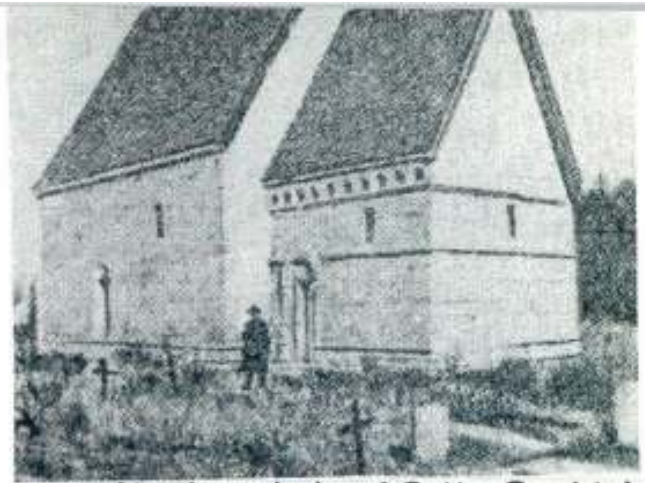
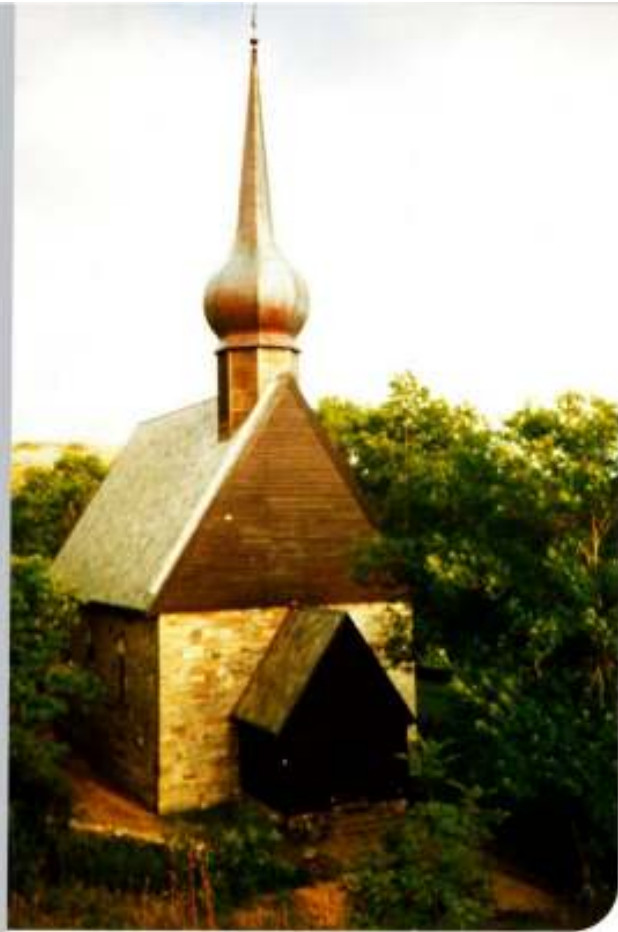


De syv søstre

Ved Alstahaugs Prestegaard findes at see
Syv Søstre som flætter sine Lokker i Snee,
Syv Damer og alle saa hvide;
Hvoraf i Landkorterne meget gaar Ry,
Hvis Topper opstiger anseelig i Sky,
Og sees i Havet saa vide.



Alstadhaug prestegård fra år 1650 er i dag nydelig restaurert.



Alstahaug kirke på Petter Dass' tid. Den eldste delen av Alstahaug kirke er bygd sist på 1100-tallet eller først på 1200-tallet. Utvidelse fant sted kort etter reformasjonen. Fra 1863-65 gjennomgikk kirken en større ombygging som også berøvet den for mye av dens originale egenart. Dette er tilstrebet å bøte på ved restaureringsarbeid i nyere tid.



Portal til eldste del av kirken.



Meløy Historielag lå godt etter tidsskjema ved ankomst til Alstahaug, kirke og øvrig museumsdel var stengt for dagen og vår guide var dratt hjem. Men en ennå gjenværende dame åpnet velvillig kirken og musèets kontor for oss og gav oss en kort innføring i kirkens historie.



AVDUKINGEN AV PETTER DASS-
BAUTAEN PÅ ALBERHAUGEN PÅ
ALSTAHAUG FANT STED DEN
26. AUGUST I 1908.
DET VAR EN STOR FESTDAG, HVOR
HELGELANDS BLAD BERETTER OM
MINST 5.000 TILSTEDEVÆRENDE .

"AVSLØRINGS-TALEN" BLE HØLDT AV
FØRSTE BØRGERMESTER ARCTANDER,
OG PREIS KL. 13⁴⁵ "BLOTTETES DEN
TILSLØREDE BYSTE."

ORDFØRER DALAKER MOTTOK
MONUMENTET PÅ VEGNE AV
ALSTAHAUG KOMMUNE, SOM HADDE
FORPLIKTET SEG TIL STELL OG
VEDLIKEHOLD.

BISKOP BÖCHMAN TALTE FOR FEDRE -
LANDET, OG FØLGENDE TELEGRAM FRA
KONG HAARON VAR ADRESSERT TIL
FØRSTE BØRGERMESTER ARCTANDER :

"BEDER DEM OVERBRINGE MIN HILSEN
TIL DEM, DER ER SAMLET I ANLEDNING
AVSLØRINGEN AV MONUMENTET OVER
PETTER DASS. HAARON R"





DEN ELDSTE DELEN AV ALSTAHAUG KIRKE ER BYGD SIST PÅ 1100-TALLET ELLER FØRST PÅ 1200-TALLET. UTVIDELSE FANT STED KORT ETTER REFORMASJONEN. FRA 1863-1865 GJENNOMGIK KIRKEN EN STØRRE OMBYGGING SOM OGSÅ BERØVE DEN FOR MYE AV DENS ORIGINALE EGENART. DETTE ER TILSTREBET Å BØTE VED RESTAURERINGSARBEID I NYERE TID.

PETTER DASS VAR PREST I ALSTAHAUG I PERIODEN 1689-1707.



ALTERTAVLE FRA 1636.





FARVEL SANDESSJØEN MED "DE SYV SØSTRE"

HELGELANDSBRUA
1100 m. (HOVEDSPENN
395 m)





PER SWENSEN HADDE BUNKRET
I SANDNESSJØEN

- NOE PASSASJERENE
SATTE STOR PRIS PÅ!



Husby



På nordturen stakk vi innom Husbyvågen på sørspissen av øya Tomma (nå Nesna kommune). Sørkelig nok brant flere av de gamle husene på Husby gård ned i 1958, og stedet tapte dermed sin originalitet. Denne hovedbygningen på Husby gård ble oppført av Anders Christensen d.y. og ble siden noe ombygd. Foran huset ble det anlagt en vakker park. Anders var barnebarn av Meløy-fjerdingen med samme navn som la grunnen til en varig godssamling her på Husby. Kopi av foto fra 1914.



- Og "Rørstad" venter trofast med baugen mot kaia mens passasjerene vandrer rundt på historisk grunn



Forsamlingen la spesielt merke til et plantefelt ved innkjørselen til gården. Tett i tett med noe som lignet svært på rabarbrablader - over halvmeteren brede og plantene totalt ca. 1 meter høye. Ekspertene kan fortelle at dette er "Legepestrot" - en nær slektning av den mer kjente "Hestehoven". Planten ble innført til Norge på 1300-tallet, antakelig som legplante under Svartedauen.





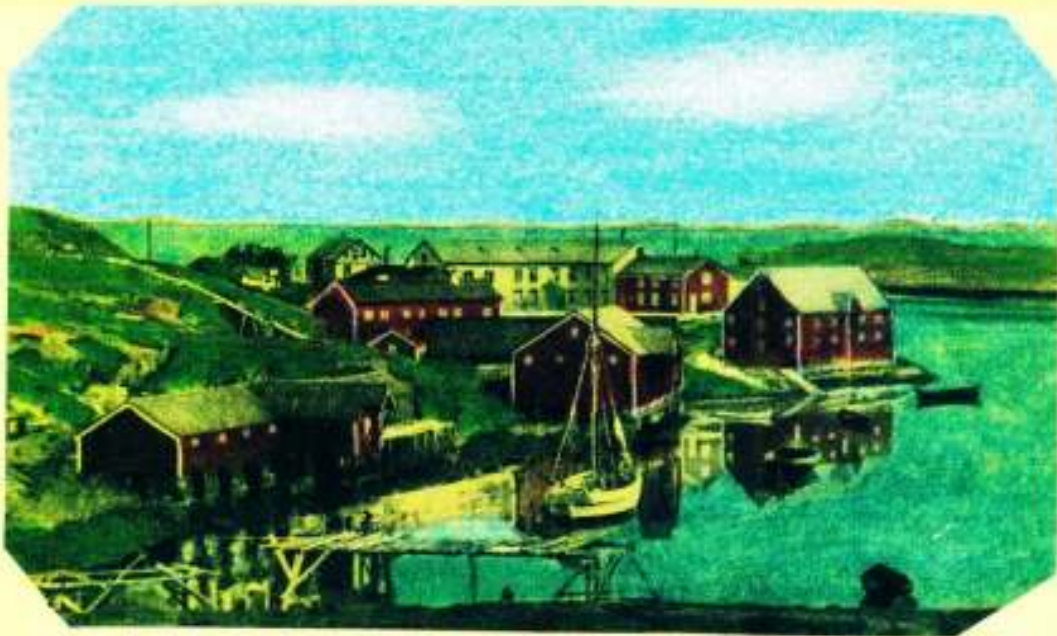
*En noe medtatt hovedbygning
på Husby anno 1993.*

*Kapellet som fru Nathalie (f.
Finckenhagen) lot bygge på
gården for egen regning. (Enke
etter Anders Christensen d.y.,
senere gift med pastor Karl
Gidtske).*





Felsøyrvik



Anno 1907



KVELDSSTEMNING PÅ ET FISKEBRUK



UNG-FRUA GUIDET OSS OG GELEIDET
OSS INN PÅ KRAMBUA, EN AV DE
FÅ GAMLE LANDHANDLERE SOM
ENNA' HOLDES I HEVD OG ER I FULL
DRIFT.



Hovedbygningen
i
Selsøyvik

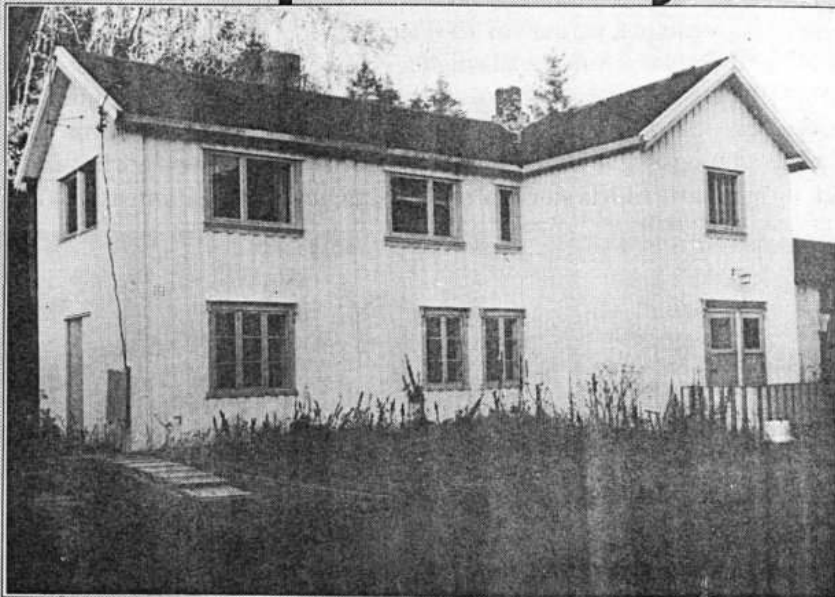
Videre arbeid og restaurering i Meløygården på Meløy

Siste nytt fra den fronten er at det er tildelt 4 månedsverk til arbeidsmarkedstiltak ved den gamle Meløygården på Meløy. Nå er det restaurering av taket på almuestua som står for tur.

Brynhild Hegge Sørgård

Det er et ganske omfattende arbeid som skal påbegynnes så snart som mulig. Steinen på taket skal taes ned og ny tro skal legges dersom det er nødvendig, deretter skal den samme steinen opp igjen. Det skal ikke gjøres endringer på husene som er i strid med antikvariske interesser, og kommer det fram spennende bygningsmåter under restaureringer så skal de bli fotografert og tatt vare på. Meløy Bygdemuseum hadde noen månedsverk tilgjengelig og Meløy fikk 4 av

de, så vi er veldig glade for at vi er prioritert denne gangen, sier Jon Gunnar Stigen, leder i arbeidsutvalget for vern av Meløygården. Ellers så er det på høy tid at vi får dannet en stiftelse. Det skal sendes ut et informasjonsskriv til Meløy-folket, til lag og foreninger som Historielaget, Sameie, foreninger der vi finner at Meløygården kan være innenfor deres arbeidsområde. Stiftelsens oppgave blir å utarbeide sine egne vedtekter, reise grunnkapital og oppta forhandlinger med grunneierne slik at man får klarhet i bruks og disposisjonsrett over husene. Dette blir viktig arbeid framover, sier Jon G. Stigen.



Her ser vi en del av Meløygården, Almuestua som er under restaurering

Historielaget i rute med årboka og kalenderen

Nylig hadde Historielaget redigeringsmøte for å legge siste hand på årboka og kalenderen. Det er årbok nr.9 som kommer ut i år og det er en ganske tradisjonell årbok. Stoffet kommer stort sett fra hele bygda. Kalenderen er også så godt som ferdig. Siste halvår har det vært hovedsaklig disse tingene Historielaget har jobbet med. Når det nærmer seg jul skal det være et presentasjonsmøte for årboka og kalenderen. Begge deler har vært populære og fine julegaver.

- BHS

Meløy

Den stille fjerding

Arbok nr. 9
1984 Historieby

Nå er den her !

Meløy Historielags årbok

Som sedvanlig, hvert år, kommer årboka til Meløy Historielag ut like før julestria tar til. Per Swensen, formann i historielaget sier at dette er en helt tradisjonell årbok, bygd over samme lest for foregående år. Sist fredag ble boka behørig presentert for et 20-talls tilhørere på Ørnes hotell. Den var da rykende fersk, rett fra trykkeriet.

Hanne Hammernes

9. ÅR

Dette er 9. årgang av den populære boka. Den inneholder som vanlig historier og fortellinger fra år tilbake, forfattet av «levende historiebøker» som f.eks. Odd Bikset, Randi Voll, Alfons Tidemann, etc. etc.. Artiklene som er skrevet, er stort sett skrevet i den stil som

forfatterne selv har skrevet, men en viss redigering og oppretting er blitt gjort, sier Unni Torsvik i Meløy historielag. Det er hun som har stått for «redigering» av stoffet som er kommet inn.

VALVÆR

I år er hovedvekten lagt på fortellingen om bedehuset på Valvær, som ligger i Rødøy kommune, men som på mange måter har like stor



Dagens styre i Meløy Historielag: Per Hogne Jensen, Per Swensen (leder), Alf Angell, Rolf Sørgård og Anita Waarvik



Odd Bikset (78 år), som i seg selv er en levendehistoriebok, har den lengste artikkelen i årets bok.

tilknytning til Meløy. Det er ingen bosetting i dag på Valvær, men på 30-tallet var det et yrende liv.

Det er Odd Bikset (78) som har vært forfatter til denne historien, og den omhandler bedehuset og livet rundt det på 30-tallet. Da var det hektisk aktivitet i Valvær, og fiskere fra de omkringliggende kommuner, hadde tilholdssted her store deler av året under fisket og gjorde Valvær om til et yrende fiskevær. Sentralt på Valvær var nettopp bedehuset, som i seg selv har en over 100 års lang historie bak seg. Odd Bikset forteller at

det kunne være opptil 100 mennesker samlet i bedehuset når det var besøk av predikant eller annen foredragsholder. For det hendte rett som det var at det var foredrag av ymse slag. Odd Bikset, som selv deltok aktivt i livet her ute, er en levende historiebok som nesten er uttømmelig. Han forteller om Meløyfjerdinger og Rødøyværing som hadde tilholdssted her, og som gjerne kunne ha disputer med både prest og hverandre. Det var nemlig en viss uenighet mellom Statskirkefolket og «Dissenterte» (Frikirkefolket).

SPREDNING

Som før, er det mange forfattere, og deriblant har Randi Voll fortalt om Ørnes Husmorlag, som ble stiftet en gang på 50-tallet. Vi har mange forskjellige genrer i boka, det er både spøkeshistorier, sang, dikt, sagn, fortelling om rutebilens historie i Meløy, om 17.mai feiring på Åmnes for 70 år siden og mye, mye mer. Dessuten er det som vanlig, en billedkayakade bakerst i boka om hendelser og ting som skjedde i året som har gått.

Meløybok for niende gang

Så er den her igjen, «Meløy - den stille fjerding», årboka fra Meløy historielag. Det er den niende i rekken, og følger opp tråden fra tidligere utgivelser. Det betyr små og store historier fra kommunens nære og fjerne fortid.

JØRN RUNE PEDERSEN

– Hvis jeg skulle komme med et eneste argument for at folk flest i Meløy burde være interessert i år-



Leder for Meløy historielag Per Swensen med årets årbok. Den niende i rekken.

Foto: JØRN RUNE PEDERSEN

boka, må det være at årets utgave henter stoff fra hele kommunen, sier leder for Meløy historielag, Per Swensen.

Og folk flest kjøper boka. Den tjener inn sine utgifter og gir enkelte år overskudd i historielag-kassen.

Mens fjorårets bok hovedsaklig dreide seg om den maritime delen av Meløys historie, er årets bok løser sammensatt. Her finnes stoff om alt fra rutebilens historie i Meløy, bedehuset i Valvær og Meløys sjette ordfører Christian Tide- mann, for å nevne noen av de 30 artiklene.

Årbok nummer ni, kalender nummer ti. Den henter i år mange av sine motiver fra arkivene ved Meløy bygdemuseum.

– Vi har så langt ikke rukket å planlegge markeringen av ti-års jubileumet til neste år. Da vi startet opp var målsettingen å gi ut ti årbøker, men ettersom boka er blitt en så livskraftig tradisjon får vi satse på et nytt ti-år, sier Per Swensen.

Trivelig og lettlest fra Meløy

Den niende årbok for Meløy er i handelen. Det er en trivelig og tradisjonell bok. De fleste artiklene er meget korte, lett leselige, men en del trykkfeil skjemmer helhetsinntrykket.

Mange av forfatterene går igjen, og spesielt vil jeg nevne Kornelius Osa med sin artikkel «Tarehenting». Osa er godt over 90 år gammel, og jeg ser gjerne flere artikler fra hans hånd.

Jarle Elverhøy har skrevet en artikkel om Boldevins Bilruter, og dette er blitt en kortfattet kommunikasjonshistorie for Meløy. Jeg hadde nok ønsket at han hadde gått mere inn på stormen rundt Boldevin de siste årene. Det var nemlig en maktkamp uten like som startet da det plutselig ble kjent at Saltens Bilruter hadde kjøpt aksjene i selskapet, og daværende disponent Idar Seljeseth brukte sin forkjøpsrett til å forhindre aksjeovertagelsen.

Det er nemlig ikke ofte at et annet trafikkelskap (SDS), kommune og privatpersoner trer støttende til for at en privatperson skal få aksjeflertallet. Den historien, og det som skjedde i ettertid, burde vært viet mere plass i årbokas artikkel. Om noen skulle bli trødd litt på tærne i den sammenheng hadde det ikke gjort noe.

Artig var det han hadde tatt med om furua som sto i veien ved gara-

sjen, og om sjåføren som tømte batterisyre rundt furua for å drepe den.

Odd Bikset har skrevet en meget interessant artikkel om bedehuset i Valvær. Slike historier bør vi få flere av Bikset.

Nils Hillestad er også en flittig bidragsyter, og hans historie om «Beukelstuk», som forliste på Grensen for 70 år siden, var god. Hillestad har innhentet ekspert-hjelp hos Bjørn Johansen på Mo i Rana for å beskrive både båt og forlis. Det gir artikkelen ekstra tyngde.

I ordførergalleriet er Per Swensen kommet frem til kommunens 6. ordfører Christian Tidemann. Han er en av de store ordførere kommunen har hatt opp gjennom årene.

EF-saken er også nevnt i boka. Kristine Handeland forteller om 17.-maifeiring på Ånnes langt tilbake i tiden, og avslutter med egne betraktninger om EF. Ingen er i tvil om hennes standpunkt.

Det er mange artige artikler i boka, men jeg savner noen flere med tyngde. Det gjør ikke noe om man trenger litt tid på seg under lesningen.

Men Årboka anbefales -kalenderen likeså - og på ny honnør til Meløy Historielag for utgivelsen.

Kristian Tvenning



M
A

MELØYAVISA

Lokalavis for Meløy kommune

Årgang 8 Nr. 43

25. november 1993

Utsalg pr. 6,-

MELØY HISTORIELAG

presenterer årets årbok og kalender på Ørnes Hotell,
fredag 26. november kl. 18.00.

Alle er hjertelig velkommen!